

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства охорони здоров'я України

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
25 червня 2013 року за № 1051/23583

Положення про систему офтальмологічної допомоги в Україні

I. Загальні положення

1.1. Система офтальмологічної допомоги (далі — система) передбачає регламентацію механізму взаємодії рівнів надання офтальмологічної допомоги населенню України (далі — допомога).

1.2. Система діє з метою реалізації державної політики щодо забезпечення закладами охорони здоров'я державної та комунальної форм власності, своєчасної та якісної допомоги хворим із захворюваннями, травмами, опіками ока чи орбіти, порушеннями рефракції ока.

1.3. Діяльність системи передбачає використання новітніх стандартизованих медичних технологій, оптимізацію структури підрозділів закладів охорони здоров'я державної та комунальної форм власності на підставі єдиних науково обґрунтованих організаційних принципів та міжнародних стандартів надання допомоги з відповідним кадровим, матеріально-технічним забезпеченням, професійною підготовкою медичних працівників з питань її надання.

1.4. У цьому Положенні термін вживається в такому значенні:

офтальмологічна допомога — це комплекс заходів для забезпечення своєчасної та якісної медичної допомоги кожній особі, яка має захворювання, травму, опік ока чи орбіти, порушення зору, загрозу втрати зору внаслідок загальних захворювань судинного, ендокринного, неврологічного генезу, з використанням новітніх стандартизованих медичних технологій для лікування цих порушень, що застосовуються в мережі закладів охорони здоров'я державної та комунальної форм власності, які утворені на основі єдиних науково обґрунтованих організаційних принципів та міжнародних стандартів надання офтальмологічної допомоги з відповідним матеріально-технічним забезпеченням, професійною підготовкою медичних працівників.

Інші терміни в цьому Положенні вживаються в значеннях, наведених в Основах законодавства України про охорону здоров'я та інших нормативно-правових актах Міністерства охорони здоров'я України.

II. Завдання та принципи системи

2.1. Система офтальмологічної допомоги за обсягом та напрямком діяльності поділяється на дві ланки:

офтальмологічна допомога (види медичної допомоги з профілактики, діагностики та лікування захворювань органа зору, невідкладної допомоги, лікування і медичної реабілітації при травмах та опіках ока і орбіти. Медичну допомогу надає лікар-офтальмолог з вищою медичною освітою та відповідною фаховою підготовкою);

оптометрична допомога (види медичної допомоги із забезпечення повноцінної корекції аномалій рефракції ока окулярами та контактними лінзами. Медичну допомогу надає фахівець-оптометрист).

2.2. Завданнями системи офтальмологічної допомоги є:

1) надання медичної допомоги хворим із захворюваннями та травмами органа зору в амбулаторних умовах та в стаціонарі в обсязі, передбаченому клінічними протоколами, затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я України від 15 березня 2007 року № 117 «Про затвердження протоколів надання медичної допомоги за спеціальністю «Офтальмологія», та клінічним протоколом первинної медичної допомоги «Глаукома первинна відкритокутова», затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 23 листопада 2011 року № 816;

2) оптимальне використання матеріальних та кадрових ресурсів системи;

3) забезпечення ефективного використання діагностичного та лікувального обладнання;

4) ефективне використання офтальмологічних стаціонарів, забезпечення їх діяльності з відповідною хірургічною активністю;

- понад 25 % у стаціонарах районних лікарень;
 - понад 45 % у стаціонарах міських лікарень;
 - понад 55 % у стаціонарах обласних та спеціалізованих офтальмологічних лікарень;
 - понад 65 % у стаціонарах регіональних центрів мікрохірургії ока;
- 5) забезпечення високої якості та високого технологічного рівня хірургічних втручань з використанням сучасних медичних технологій з метою зниження показників інвалідності та сліпоты;
- 6) запровадження та використання сучасних методик внутрішньоочного вітреоретинального медикаментозного лікування з дотриманням вимог, наведених у додатку 1 до цього Положення;
- 7) забезпечення функціонування амбулаторних офтальмологічних підрозділів всіх рівнів надання медичної допомоги в обсязі, наведеному в додатку 2 до цього Положення;
- 8) завершення організації та забезпечення функціонування консультативних офтальмологічних відділень відповідно до Положення про амбулаторне консультативне офтальмологічне відділення, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 14 травня 2013 року № 372;
- 9) створення мережі кабінетів та центрів надання офтальмологічної допомоги з використанням лазерного обладнання та забезпечення їх діяльності відповідно до обсягу роботи та навантаження персоналу офтальмологічних кабінетів лазерних методів лікування, наведених у додатку 3 до цього Положення;
- 10) забезпечення пацієнтів очними протезами відповідно до Указу Президента України від 02 березня 2009 року № 113 «Про першочергові заходи щодо поліпшення становища осіб з вадами зору», постанови Кабінету Міністрів України від 03 грудня 2009 року № 1301 «Про затвердження Порядку забезпечення інвалідів і дітей-інвалідів технічними та іншими засобами», наказу Міністерства охорони здоров'я України від 12 лютого 2013 року № 109 «Про затвердження форм первинної облікової документації та звітності з питань забезпечення інвалідів і дітей-інвалідів технічними та іншими засобами та інструкцій щодо їх заповнення», зареєстрованого Міністерством юстиції України 18 квітня 2013 року за № 642/23174, та Порядку організації очнопротезної медичної допомоги, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 14 травня 2013 року № 372;
- 11) забезпечення відповідного рівня первинної медичної допомоги хворим із захворюваннями очей та порушеннями зору шляхом запровадження долікарського офтальмологічного скринінгу в обсязі, наведеному у додатку 4 до цього Положення;
- 12) забезпечення цілодобової невідкладної допомоги при травмах, опіках ока та гострих проявах окремих захворювань на всіх рівнях медичної допомоги за обсягом, наведеним у додатку 5 до цього Положення;
- 13) розробка та проведення заходів з питань профілактики, діагностики та лікування хворих на всіх рівнях медичної допомоги;
- 14) виявлення, діагностика порушень зору та забезпечення повноцінної корекції з метою збереження працездатності та високої якості життя пацієнтів;
- 15) запровадження та використання сучасних методів діагностики і корекції зору;
- 16) своєчасне забезпечення пацієнтів сучасними, сертифікованими якісними засобами корекції зору та предметами догляду за ними;
- 17) постійний контроль ефективності та безпечності використання засобів корекції зору, своєчасне виявлення ускладнень та направлення хворих за медичною допомогою до закладів охорони здоров'я відповідного рівня медичної допомоги;
- 18) розробка пріоритетних напрямів розвитку системи, що передбачають проведення заходів з попередження і виявлення офтальмологічної патології, зменшення рівня ускладнень, інвалідності та сліпоты, визначення проблемних питань надання допомоги та шляхів їх вирішення;
- 19) організація проведення наукових досліджень з актуальних питань профілактики, діагностики та лікування захворювань ока та порушень зору;
- 20) моніторинг, узагальнення та аналіз інформації щодо надання медичної офтальмологічної допомоги;
- 21) участь в організації підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації лікарів-офтальмологів та лікарів суміжних спеціальностей з питань профілактики, діагностики та лікування захворювань ока;
- 22) участь в організації та удосконаленні підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації медичних фахівців-оптометристів;
- 23) розробка та впровадження новітніх форм та методів профілактики, діагностики та лікування захворювань ока;
- 24) організаційно-методичне керівництво та координація діяльності закладів охорони здоров'я державної і комунальної форм власності та наукових установ з питань надання офтальмологічної допомоги;

25) розробка та контроль за реалізацією заходів, спрямованих на зниження захворюваності, інвалідності та сліпоти населення внаслідок хвороб органа зору;

26) забезпечення інформованості населення щодо заходів профілактики захворювань ока та порушень зору, попередження офтальмологічних ускладнень загальносоматичних захворювань.

2.3. Принципами системи є:

- доступність допомоги;
- безоплатність допомоги;
- своєчасність допомоги;
- забезпечення первинної та вторинної профілактики інвалідності по зору;
- єдність методологічних підходів освіти та практики при наданні допомоги;
- динамічність розвитку системи і удосконалення надання допомоги.

III. Складові компоненти системи

3.1. Для виконання функціональних завдань система складається з таких компонентів:

1) на третьому рівні медичної допомоги офтальмологічні заклади:

- висококваліфікованого рівня — Державна установа «Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. акад. В.П. Філатова НАМН України», клініки медичних вищих навчальних закладів, спеціалізовані офтальмологічні лікарні (м. Київ, м. Харків, м. Дніпропетровськ, м. Одеса, м. Миколаїв), їх амбулаторні та стаціонарні підрозділи;
- кваліфікованого рівня — регіональні центри мікрохірургії ока, офтальмологічні стаціонари обласних лікарень, регіональні цілодобові центри невідкладної офтальмологічної допомоги, консультативні офтальмологічні відділення обласних консультативних поліклінік, центри лазерних методів лікування, кабінети лікування хворих на глаукому;

2) на другому рівні медичної допомоги:

стаціонари та амбулаторні підрозділи міських, районних лікарень;

3) на рівні первинної медико-санітарної допомоги:

- долікарські кабінети міських, районних лікарень, амбулаторії сімейної медицини, фельдшерсько-акушерські пункти, де запроваджується долікарський офтальмологічний скринінг.

3.2. Контроль за діяльністю системи здійснює центральний орган виконавчої влади у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я.

3.3. Управління системою полягає в підпорядкуванні та підзвітності нижчого компонента системи вищому, а також створенні наскрізного контролю за виконанням відповідних клінічних протоколів, настанов та стандартів надання допомоги, затверджених Міністерством охорони здоров'я України.

**Директор Департаменту реформ
та розвитку медичної допомоги**

М. Хобзей